

भारत का खजापत्र

The Gazette of India

भारतनुं राजपत्र

ब्रह्मारण

EXTRAORDINARY

असाधारण

भाग-४ खण्ड-१

PART VIII Section 1

भाग ८ विभाग-१

प्राधिकार से प्रकाशित

PUBLISHED BY AUTHORITY

प्राधिकार से प्रकाशित

नं.-1] नई दिल्ली, सोमवार, 19 दिसम्बर, 1994/28 अग्रहायण, 1916 (शक) [खण्ड-10

No.-1] NEW DELHI, MONDAY, DECEMBER 19, 1994/28 AGRAHAYAN, 1916 (SAKA) [Vol-10

अंक-१] नवी दिल्ली, सोमवार, १९ डिसेम्बर, १९९४/२८ अग्रहायण, १९१६ (शक) [वोल्यूम-१०

इस भाग में भिन्न पृष्ठ संख्या दी जाती है, जिस की यह अलग संकलन के रूप में रखा जा सके।
Separate paging is given to this Part in order that it

may be filed as a separate compilation.

आ भाग अलग पाना नंबर आपेल हे, जेथी ते अलग संग्रह तरीके शाधल करी शकाशे।

विधि, न्याय और कंपनी कार्य मंत्रालय

(विधायी विभाग)

नई दिल्ली, 19 दिसम्बर, 1994/28 अग्रहायण, 1916 (शक)

- (1) दि शिड्युल्ड कास्ट एन्ड शिड्युल्ड ट्राइब्स (प्रिवेशन ओफ अट्रोसीटीज़) एक्ट, 1989 (सन 1989 का अधिनियम संख्यांक 33),
 (2) दि हिन्दू मेरेज एक्ट, 1955 (सन 1955 का अधिनियम संख्यांक 25), (3) दि जुवेनाइल जस्टिस एक्ट, 1986 (सन 1986 का अधिनियम संख्यांक 53), (4) दि प्रिवेशन आफ करशन एक्ट, 1988 (सन 1988 का अधिनियम संख्यांक 49) के निम्नोलिखित गुजराती अनुवाद राष्ट्रपति के प्राधिकार से प्रकाशित किये जाते हैं और प्राधिकृत पाठ (केन्द्रीय विधि) अधिनियम, 1973 (सन 1973 का 50) की धारा 2 के खंड (क) के आधीन उसके गुजराती भाषा में प्राधिकृत पाठ समझे जाएंगे :-

अ. सा. गेझेट-भाग-8-2181-।

(Price Rs. 5.00)

કિશોર ન્યાય અધિનિયમ, ૧૯૮૬

અનુકૂળશીકા

પ્રકરણ—૧

પ્રારંભિક

કલમ

૧. ટુંકી સંજ્ઞા, વ્યાપિત અને આરંભ.
૨. વ્યાખ્યા.
૩. કિશોર હોતો બંધ થાય તે કિશોરના સંબંધમાં તપાસ ચાલુ રાખવા બાબત.

પ્રકરણ—૨

સાહમ સત્તાધિકારીઓ અને કિશોરો માટેની સંરથાઓ

૪. કિશોર કલ્યાણ બોર્ડ.
૫. કિશોર ન્યાયાલય.
૬. બોર્ડ અને કિશોર ન્યાયાલયો સંબંધી કાર્યરીતિ, વગેરે.
૭. બોર્ડ અને કિશોર ન્યાયાલયની સત્તાઓ.
૮. અધિનિયમ હેઠળ સત્તા નહિ આપેલા મેનેજરટોએ અનુસરવાની કાર્યરીતિ.
૯. કિશોર ગૃહો.
૧૦. વિશેષ ગૃહો.
૧૧. નિરીક્ષણ ગૃહો.
૧૨. અનુ-સંભાળ સંગઠનો.

પ્રકરણ—૩

ઉપેક્ષિત કિશોરો

૧૩. ઉપેક્ષિત કિશોરોને બોર્ડ સમક્ષા હાજર કરવા બાબત.
૧૪. ઉપેક્ષિત કિશોરને માતા કે પિતા હોય, ત્યારે અનુસરવાની ખાસ કાર્યરીતિ.
૧૫. બોર્ડ ઉપેક્ષિત કિશોરો સંબંધી તપાસ કરવા બાબત.
૧૬. ઉપેક્ષિત કિશોરને ઉચિત કર્સટડીમાં મૂકવાની સત્તા.
૧૭. અનિયંત્રણીય કિશોરો.

પ્રકરણ—૪

આપરાધી કિશોરો

૧૮. કિશોરોના જમીન અનું સંભાળ.
૧૯. માતા કે પિતા અથવા વાલી અથવા પોબેશન અધિકારીને જાણ કરવા બાબત.
૨૦. અપરાધી કિશોરો સંબંધી કિશોર ન્યાયાલય ધ્વારા તપાસ.
૨૧. અપરાધી કિશોરો સંબંધી કરી શકાય તેવા હુકમો.
૨૨. અપરાધી કિશોરો વિરુદ્ધ કરી ન શકાય તેવા હુકમો.
૨૩. હોલ્ડારી કાર્યરીતિ અધિનિયમના પ્રકરણ—૮ હેઠળની કાર્યવાહી કિશોર સામે કરી શકાય નહિ.
૨૪. કિશોર અને કિશોર ન હોય તેવી વ્યક્તિ સામે, સંયુક્ત ઈન્દ્રાધી કાર્યવાહી ન કરવા બાબત.
૨૫. દ્વારિંત્ર હરવા ચાથે સંકણાયેલ ગેર લાયકાતો દૂર કરવા બાબત.
૨૬. અનિર્ણીત કેસોના સંબંધમાં ખાસ જોગવાઈ.

પ્રકરણ—૫

સામાન્યતઃ સાહમ સત્તા મંડળોની કાર્યરીતિ અને આ સત્તા મંડળોના હુકમો ઉપર ચાપીલો અને દ્વારા તપાસ

૨૭. બોર્ડ અને કિશોર ન્યાયાલયોની બેઠકો વગેરે.
૨૮. સાહમ સત્તામંડળ સમક્ષ હાજર રહી શકે તેવી વ્યક્તિઓ.
૨૯. કિશોરના માતા કે પિતા અથવા વાલીની હાજરી બાબત.
૩૦. કિશોરોની હાજરી વિના ચલાવી વેવા બાબત.
૩૧. ભયંકર રોગથી પીડાતા કિશોરને મંજૂર કરેલા સ્થળો મોકલવા બાબત અને તેના ભવિષ્યની વ્યવરૂપા બાબત.

પ્રકાશન ૨

ગુણમાં જાતીયિકારોએ અને કિશોરો માટેની સત્તાઓ.

૪. (૧) રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામા દ્વારા, તે જહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરેલા કોઈ વિસ્તાર માટે, એક અથવા વધારે કિશોર કલ્યાણ બોર્ડ રચી શકશે અને એવા બોર્ડ આ અધિનિયમ હેઠળ ઉપેક્ષિત કિશોરોના સંબંધમાં, એવા બોર્ડને સૌંપેલી અથવા તેના પર મૂકેલી સત્તા વાપરશે અને ફરજો બજાવશે.

કિશોર
કલ્યાણ
બોર્ડ.

સંન ૧૯૭૪
સા. ૨ ને.

(૨) બોર્ડ, આધ્યક્ષ અને રાજ્ય સરકાર નીમવાનું યોગ્ય લાગે તેટલા બીજા સુભ્યોનું બનશે, જેમાંની ઓછામાં ઓછા એક વ્યક્તિ, જી સેવી જોઈશે અને આવા દરેક સભ્યમાં, ફોન/દારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૭૩ હેઠળ મેન્ઝસ્ટ્રોટની સત્તાઓ નિર્દિષ્ટ થશે.

સંન ૧૯૭૪
સા. ૨ ને.

(૩) બોર્ડ, મેન્ઝસ્ટ્રોટની બેન્ચ તરીકે કાર્ય કરશે અને તેને ‘ફોન/દારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ’, ૧૯૭૩’થી મેન્ઝોપોલિટન મેન્ઝસ્ટ્રોટને અથવા યથાપ્રસંગ, પ્રથમ વર્ગના જ્યુડિશિયલ મેન્ઝસ્ટ્રોટને સંખેલી સત્તાઓ રહેશે.

સંન ૧૯૭૪
સા. ૨ ને.

૫. (૧) ફોન/દારી કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૭૩માં ગમે તે કોઈપણ મજકૂર હોય તે છતાં, રાજ્ય સરકાર, રાજ્યપત્રમાં જહેરનામા દ્વારા, તે જહેરનામામાં નિર્દિષ્ટ કરેલા કોઈ વિસ્તાર માટે, એક અથવા વધારે કિશોર ન્યાયાલય રચી શકશે અને એવું ન્યાયાલય, આ અધિનિયમ હેઠળ અપરાધી કિશોરોના સંબંધમાં તે સૌંપેલી અથવા તેના પર મૂકેલી સત્તાઓ વાપરશે અને ફરજો બજાવશે.

કિશોર
ન્યાયાલય

સંન ૧૯૭૪
સા. ૨ ને.

(૨) કિશોર ન્યાયાલય, બેન્ચ રચવા માટે, રાજ્ય સરકાર નીમવાનું ગણે તેટલી સંખ્યાના યથાપ્રસંગ, મેન્ઝોપોલિટન મેન્ઝસ્ટ્રોટો અથવા પ્રથમ વર્ગના જ્યુડિશિયલ મેન્ઝસ્ટ્રોટનું બનશે, જેમાંના એકને, મુખ્ય મેન્ઝસ્ટ્રોટ તરીકે નામાદિષ્ટ કરવો જોઈશે અને આવી દરેક બેન્ચને ‘ફોન/દારી’ કાર્યરીતિ અધિનિયમ, ૧૯૭૩’થી મેન્ઝોપોલિટન મેન્ઝસ્ટ્રોટને અથવા યથાપ્રસંગ, પ્રથમ વર્ગના જ્યુડિશિયલ મેન્ઝસ્ટ્રોટને મળેલી સત્તાઓ રહેશે.

(૩) દરેક કિશોર ન્યાયાલયને, દરાવવામાં આવે તેવી લાયકાતો ધરાવતી બે માનદ સામાનિક કાર્યકરોની પેનલ મદદ કરશે, જેમાંના ઓછામાં ઓછા એક કાર્યકર જી હોય અને એ પેનલની નિમણૂક રાજ્ય સરકાર કરશે.

૬. (૧) બોર્ડના સભ્યો વચ્ચે અથવા કિશોર ન્યાયાલયના મેન્ઝસ્ટ્રોટો વચ્ચે અભિપ્રાય અંગે કોઈ મતબેદ હોય તે પ્રસંગ, બહુમતની અભિપ્રાય પ્રવર્તણે, પણ આવી બહુમતી ન હોય, ત્યારે યથાપ્રસંગ, આધ્યક્ષનો અથવા મુખ્ય મેન્ઝસ્ટ્રોટને અભિપ્રાય પ્રવર્તણે.

બોર્ડ અને
કિશોર
ન્યાયાલય
સંબંધી
કાર્યરીતિ,
વગેરે.

(૨) બોર્ડનો કોઈ સભ્ય અથવા યથાપ્રસંગ કિશોર ન્યાયાલયના કોઈ મેન્ઝસ્ટ્રોટ ગેરહાજર હોય તે છતાં, બોર્ડ અથવા કિશોર ન્યાયાલય ક્રમ કરી શકશે અને બોર્ડ અથવા કિશોર ન્યાયાલય કરેલો હુકમ, કાર્યવાહીના કોઈપણ તુલકક દરમયાન, યથાપ્રસંગ, કોઈપણ સભ્યની અથવા મેન્ઝસ્ટ્રોટની ગેરહાજરનીના કરણે જ અમાન્ય દરશે નહિએ.

(૩) રાજ્ય સરકારના અભિપ્રાય પ્રમાણે, કોઈ વ્યક્તિને બાળ માનસશાસ્ક અને બાળ કલ્યાણનું વિશિષ્ટ શાન હોય તે સ્વિવાય, તેને બોર્ડના સભ્ય તરીકે અથવા કિશોર ન્યાયાલયમાં મેન્ઝસ્ટ્રોટ તરીકે નીમી શકાશે નહિએ.

૭. (૧) કોઈ વિસ્તાર માટે બોર્ડ અથવા કિશોર ન્યાયાલય રચવામાં આવું હોય, ત્યારે આવા બોર્ડને અથવા ન્યાયાલયને તે સમયે અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ કાર્યવાહી ગમે તે મજકૂર હોય તે છતાં, પણ આ અધિનિયમમાં અન્યથા સપ્ટરીટે જોગવાઈ કરી હોય તે સ્વિવાય, આ અધિનિયમ હેઠળ યથાપ્રસંગ, ઉપેક્ષિત કિશોરોને અથવા અપરાધી કિશોરોને લગતી તમામ કાર્યવાહીઓની અનન્ય રીતે તલ્લીબી કરવાની સત્તા રહેશે.

બોર્ડ અને
કિશોર
ન્યાયાલય
સંબંધી
કાર્યરીતિ,
વગેરે.

પરંતુ બોર્ડ અથવા કિશોર ન્યાયાલયનો એવો અભિપ્રાય હોય કે, કેસના સંજોગો દ્વારાનામાં લઈને, કોઈ કાર્યવાહી યથાપ્રસંગ, કોઈ કિશોર ન્યાયાલયમાં અથવા બોર્ડ અથવા કિશોર ન્યાયાલય તરીકે નિલ્લા મેન્ઝસ્ટ્રોટ ક્રમ જરૂર હોય તે કિસ્સામાં આવે મતબેદ, સેથન્સ ન્યાયાલયને લખી મોકલવા જોઈએ અને મુખ્ય મેન્ઝોપોલિટન મેન્ઝસ્ટ્રોટ અથવા મુખ્ય જ્યુડિશિયલ મેન્ઝસ્ટ્રોટ અથવા યથાપ્રસંગ, સેથન્સ ન્યાયાલયનો આવી લખી મોકલેલી બાબત અંગેને

વધુમાં, પ્રથમ પરંતુક હેઠળ કોઈપણ કાર્યવાહી તબદીલ કરવા સંબંધી બોર્ડ અને કિશોર ન્યાયાલય વચ્ચે કોઈ મત-બેદ હોય, ત્યારે તે બાબત, નિર્ણય મૂલે, મુખ્ય મેન્ઝોપોલિટન મેન્ઝસ્ટ્રોટને અથવા કિશોર ન્યાયાલયની આવી વિના અનુસારી કરવાનું જરૂરી છે, તે તે તેમ કરી શકશે.

(૧) ત્રણ વર્ષથી વધુ નહિ તેટલી કોઈ મુદ્દત માટે; ચાર વર્તન બંદલ પ્રોબેશન ઉપર કિશોરને છે ડી મૂકવાનો અને તે કિશોરની સારી વર્તણું અને કલ્યાણ માટે કોઈ યોગ્ય સંસ્થાની સંભાળ હેઠળ તેને મુકવાનો આદેશ કરી શકશે;

(૨) કિશોરને—

(૧) ચૌદ વર્ષથી ઉપરની ઉમરના છોકરાના અથવા સોણ વર્ષથી ઉપરની ઉમરની છોકરીના કિસ્સામાં, અધીક્ષમાં ઓછી ત્રણ વર્ષની મુદ્દત માટે;

(૨) અન્ય કોઈ કિશોરના કિસ્સામાં, તે કિશોર હોય બંધ થાય ત્યાં સુધીની મુદ્દત માટે,

વિશેષ ગૃહમાં મોકલવાનો આદેશ કરતો હુકમ કરી શકશે ;

પરંતુ કિશોર ન્યાયાલય, જો તેને એમ ખાતરી થાય કે ગુનાનો પ્રકાર અને કેસના સંજોગો લક્ષ્યમાં બેતાં, તેમ કરવું હીછ છે, તો કરણેણી નોંધ કરીને, પોતાને યોગ્ય લાગે તેટલી મુદ્દત સુધી રોકાણની મુદ્દત ઘટાડી શકશે:

વધુમાં, કિશોર ન્યાયાલય, કરણેણી નોંધ કરીને, આવી રોકાણની મુદ્દત લંબાવી શકશે, પણ કોઈપણ સંજોગમાં આવી રોકાણની મુદ્દત છોકરાના કિસ્સામાં, કિશોર આઢાર વર્ષની ઉમરનો થાય અથવા છોકરીના કિસ્સામાં, વીસ વર્ષની ઉમરની થાય, ત્યારે તે સમય ઉપરાનું લંબાવી શકશે નહિ.

(૩) કિશોર ચૌદ વર્ષની ઉમરથી ઉપરનો હોય અને પેસા કષ્ટનો હોય, તો તેને દર ભરવાનો હકમ કરી શકશે.

(૪) પેટા-કલમ (૧)ના ખંડ (૫), ખંડ (૬) અથવા ખંડ (૭) હેઠળ હુકમ કરવામાં આવે, ત્યારે કિશોર ન્યાયાલય, જો તેનો એવા અભિપ્રાય થાય કે કિશોરના અને અહેર હિતમાં તેમ કરવું હીછ છે, તો વધુમાં એવો હુકમ કરી શકશે કે અપરાધી કિશોરને તે હુકમમાં નિર્દિષ્ટ કરવામાં આવે તેટલી ત્રણ કરતાં વધુ નહિ તેટલા વર્ષની મુદ્દત દરમિયાન તેમાં જાપાનેલ પ્રોબેશન અધિકારીની દેખરેખ હેઠળ રખવો અને આવા દેખરેખ અંગેના હુકમમાં અપરાધી કિશોરને યોગ્ય દેખરેખ માટે પોતે યોગ્ય ગણે તેવી શરતો મૂડી શકશે :

પરંતુ ત્યાર પછી કોઈપણ સમયે, પ્રોબેશન અધિકારી તરફથી રિપોર્ટ મળ્યે, અથવા અન્યથા કિશોર ન્યાયાલય, એમ જાપાન્ય કે અપરાધી કિશોર દેખરેખની મુદ્દત દરમિયાન ચારી વર્તણુંકવાળો થયો નથી અથવા જેની કણજી હેઠળ કિશોરને મૂકુલ હોય તે યોગ્ય સંસ્થા, તે કિશોરની સારી વર્તણુંક અને કલ્યાણ માટેની ખાતરી આપવા હવે પછી સમર્થ નથી અથવા જુથી નથી, તો, તે પોતે યોગ્ય ગણે તેવી તપાસ કર્ય પછી, અપરાધી કિશોરને વિશેષ ગૃહમાં મોકલવાનો હુકમ કરી શકશે.

(૫) પેટા-કલમ (૨) હેઠળ દેખરેખનો હુકમ કરવાનું કિશોર ન્યાયાલય, કિશોરને અને યથાપ્રસંગ, જેની કણજી હેઠળ કિશોરને મૂકવામાં આવ્યો હોય તે માતા કે પિતાને, વાલીને અથવા અન્ય યોગ્ય વ્યક્તિને અથવા યોગ્ય સંસ્થાને, હુકમની બાલીઓ અને શરતો સમજાવયે અને દેખરેખ—હુકમની એક નકલ, યથાપ્રસંગ, કિશોરને, માતા કે પિતાને, વાલીને અથવા અન્ય યોગ્ય વ્યક્તિને અથવા યોગ્ય સંસ્થાને, જામનો કોઈ હોય, તો તેમને અને પ્રોબેશન અધિકારીને, તરતજ આપશે.

(૬) આ અધિનિયમ હેઠળ જેની સંભાળમાં કિશોરને મોકલવાનો અથવા સોંપવાનો હોય તે, વિશેષ ગૃહ અથવા કોઈ વ્યક્તિ અથવા સંસ્થા નકલ કરતી વેણા, ન્યાયાલય, કિશોર જે ધર્મ પાળે છે તેની વિરુદ્ધધનું ધાર્મિક શિક્ષણ તેને આપવામાં આવતું નથી તે જોવા માટે કિશોરની ધાર્મિક આસ્થા પ્રત્યે યોગ્ય લક્ષ આપવું જરૂરી હોય.

૨૨. (૧) તે સમયે અમલમાં હોય તેવા અન્ય કોઈ અધિકારીની વિરુદ્ધધનો ગમે તે મળકૂર હોય તે છીતાં, કોઈ અપરાધી કિશોરને, દર ભરવામાં કસૂર થાય અથવા જામનોરીની પૂરી પાડવામાં કસૂર થાય તો, માતરની અથવા કેદની સજ કરી શકશે નહિ અથવા જેવી સંભાળમાં મોકલી શકશે નહિ :

પરંતુ ચૌદ વર્ષથી ઉમરનો થયો હોય તે કિશોર ગુનો કર્યો હોય અને કિશોર ન્યાયાલયને એવી ખાતરી થાય કે કરવામાં આવેલા ગુનો ગંભીર પ્રકારનો છે અથવા તેનું વર્તન અને રીતભાત એવો છે કે કોઈ વિશેષ ગૃહમાં તેને મોકલવો તે તેના હિતમાં અથવા એવા વિશેષ ગૃહમાંના અન્ય કિશોરના હિતમાં નથી અને આ અધિનિયમ હેઠળ જેગવાઈ કરેલ અન્ય કોઈપણ ઉપાયો યોગ્ય અથવા પુરતા નથી, ત્યારે કિશોર ન્યાયાલય, પોતાને યોગ્ય લાગે તે સ્થળમાં અને તે રીતે અપરાધી કિશોરને, સલામત કસ્ટડીમાં રાખવાનો હુકમ કરી શકશે અને યાજી સરકારના હુકમો માટે, કેસનો રિપોર્ટ કરશે.